

(निवडणूक प्राथम्य)

नगर परिषद / नगर पंचायतींची प्रभाग
रचना व आरक्षण करण्यासंदर्भातील
अधिकार संबंधित विभागीय आयुक्त
यांना प्रदान करण्याबाबत.

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

क्रमांक- रानिआ/नप- २०२५/प्र.क्र.०५/का-६,
नवीन प्रशासकीय भवन, मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक : १६ जून, २०२५.

ई-मेल: sec.council@mah.gov.in

संदर्भ: नगर विकास विभागाचे आदेश क्र.एमसीओ-२०२५/प्र.क्र.२४२/नवि-१४,
दि.१० जून, २०२५.

आदेश

ज्याअर्थी, सन २०२२ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २१ नुसार महाराष्ट्र नगरपरिषद, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम १० च्या पोटकलम १ (अ) मधील तरतुदीनुसार प्रत्येक नगरपालिका क्षेत्रासाठी असे क्षेत्र ज्या प्रभागामध्ये विभागण्यात येईल त्या प्रभागांची संख्या व सीमा राज्य शासन, राज्य निवडणूक आयुक्तांच्या मान्यतेने शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे वेळोवेळी विनिर्दिष्ट करतील अशा आशयाची तरतूद करण्यात आली आहे.

आणि ज्याअर्थी, सन २०२२ चा महाराष्ट्र नगरपरिषद, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम क्रमांक १०, दि.२५.०१.२०२२ अन्वये नगरपरिषदेच्या प्रत्येक प्रभागांकरीता सदस्य संख्या निश्चित करण्यात आलेली आहे.

आणि ज्याअर्थी, सन २०२२ चा महाराष्ट्र नगरपरिषद, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम क्रमांक १२, दि. २५.०१.२०२२ अन्वये नगरपरिषदेमध्ये निवडून घ्यावयाच्या सदस्यांची संख्या निश्चित करण्यात आली आहे.

आणि ज्याअर्थी, मा. सर्वोच्च न्यायालयाने विशेष अनुमती याचिका क्र.१९७५६/२०२१ मध्ये दि.०६ मे, २०२५ रोजी दिलेल्या आदेशानुसार स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका तात्काळ घेणे आवश्यक असून सदर निवडणुका या याचिकेतील निर्णयाच्या अधीन राहणार आहेत.

आणि ज्याअर्थी, नगरपरिषद, नगरपंचायतींच्या निवडणूक प्रक्रीयेमध्ये (१) प्रभाग रचना करणे व आरक्षण ठरविणे, (२) विधानसभा मतदार यादीचे प्रभागनिहाय विभाजन करणे आणि (३) प्रत्यक्ष निवडणूक घेणे अशा तीन प्रमुख टप्प्यांचा समावेश होतो व या तिन्ही टप्प्यांच्या प्रक्रियेमध्ये विविध उप-टप्पे आहेत.

आणि ज्याअर्थी, नगरपरिषद, नगरपंचायतींच्या निवडणुकीसंदर्भातील विविध टप्पे व उप-टप्पे पूर्ण करण्याकरिता लागणारा कालावधी व मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे उपरोक्त निर्देश विचारात घेता निवडणुकांची प्रक्रिया तात्काळ सुरू करणे आवश्यक असून, महाराष्ट्र नगरपरिषद, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियमातील उपरोक्त सुधारणांना अनुसरून शासनाने संदर्भाधिन आदेशान्वये नगर परिषद व नगर पंचायतींच्या बाबतीतील प्रभाग रचना करण्यासंदर्भातील शासनाचे अधिकार संबंधित जिल्हाधिकारी यांना प्रदान केले आहेत.

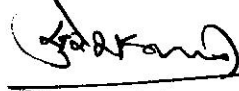
आणि ज्याअर्थी, नगरपरिषदा व नगरपंचायतींची प्रभाग रचना व आरक्षण ही प्रक्रिया विहित वेळेत पूर्ण करून निवडणुका तात्काळ घेण्याकरीता राज्य निवडणूक आयोगाचे अधिकार प्रदान करणे आवश्यक झाले आहे.

त्याअर्थी, भारतीय संविधानाच्या २४३ झेडए व महाराष्ट्र नगरपरिषद, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम १०अ मधील अधिकारांचा व इतर प्राप्त अधिकारांचा वापर करून राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र हे, महाराष्ट्र नगरपरिषद, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम १० व ३४१ब मधील तरतुदी अंतर्गत नगरपरिषद व नगरपंचायतींच्या सार्वत्रिक निवडणुकांकरीता प्रभाग रचना व आरक्षण निश्चित करणे इत्यादीचे, राज्य निवडणूक आयोगाचे अधिकार संबंधित विभागीय आयुक्त यांना प्रदान करण्यात येत आहेत.

संबंधित विभागीय आयुक्त यांना आपले अधिकार त्यांच्या अधिपत्याखालील अधिकाऱ्यांना प्रत्यार्पित करता येणार नाहीत.

या निवडणुकांचे कामकाज पार पाडतांना लोकसभा व विधानसभा निवडणुकांप्रमाणे सर्व काळजी व दक्षता घेणे आवश्यक आहे. ही जबाबदारी पार पाडताना निवडणुकांचे पावित्र्य राखणे आणि निवडणूक प्रक्रिया मुक्त, न्याय्य व पारदर्शक रितीने पार पडेल हे संबंधित जिल्हाधिकारी व मुख्याधिकारी यांनी पहाणे अत्यंत आवश्यक आहे.

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार.

(सुरेश काकाणी)
सचिव,
राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

प्रत :-

१. अपर मुख्य सचिव, नगर विकास विभाग, (नवि-२). मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
२. सर्व विभागीय आयुक्त तथा प्रादेशिक संचालक, नगरपालिका प्रशासन .
३. सर्व जिल्हाधिकारी.
४. मुख्याधिकारी, सर्व नगरपरिषदा व नगरपंचायती.
५. मा. सर्वोच्च न्यायालय व मा. उच्च न्यायालयातील राज्य निवडणूक आयोगाचे वकील
६. मा. आयुक्त व सचिव, राज्य निवडणूक आयोग यांचे स्वीय सहायक.
७. राज्य निवडणूक आयोगातील सर्व कार्यासने.
८. निवड नस्ती.